

Skogsbete Högsby 23 september 2023

Var Hur När

enligt Sven G Nilsson

1. VAR

Betesmarkens storlek

Större är bättre, gärna mer än 100 hektar.

Trädslag viktigt

Gärna lövträdsdominerat och i Småland helst även med ek, bok och asp. Myndigheternas fokus på barrträd skadligt.

Helst med sjöstränder, åar och kärr

En mosaik med både torra och blöta marker viktigt. Ger också vatten till djuren utan besvär.

Ta med tidigare åkerlyckor i betet

Viktigt med en stor variation i öppenhet i betet, från täta bestånd till öppna gläntor med örter och gräs.

Områden med blommande buskar viktigt

Många taggiga buskar (slån, hagtorn, rosor etc), rönn, oxel, sälg och andra viden särskilt viktiga när betet är hårt för att ge nektar och pollen till insekterna.

Enbuskar bra för fåglarna.

2. HUR

Betesdjur viktigt

Nötkreatur och häst ursprungliga betestyper i Europa. Får och getter införda från bergstrakter, växter ej anpassade till deras bete på låglandet. Visent också ursprunglig i södra Sverige.

Betetrycket måste varieras

Hårt betetryck bara vissa år. Förr oftast lägre än 0,1 djurenheter per hektar i områden som inte är så bördiga.

Trädslagsammansättningen måste styras

Knappast något område har redan optimal sammansättning av trädslag. Vilda betesdjur och tidigare skogsbruk har styrt mot barrträd, särskilt gran, samt björk. Andra trädslag måste röjas/gallras fram.

Trädåldrar behöver styras

Traditionella skogsbruksmetoder fungerar inte. Skogen måste styras mot en luckig skog med soliga gläntor med buskar i brynen. Runt äldre träd måste yngre konkurrerande träd tas bort. Viktigt med gamla träd av alla trädslag som står soligt. Gäller både lövträd och barrträd, inklusive gran. Döda träd lämnas, viktigt med solbelyst död ved.

Skogselefantens effekter

Avsaknad av skogselefant m.fl. jätteväxtätare gör att igenväxningen fortgår även med betesdjur. Bortröjning av föryngring av gran och björk behövs för att hålla igenväxningen i schack. Alternativt kan bränning användas för att hålla tillbaka ungräd, men känsligt så att inte mulmträd eller blommande buskar dödas.

3. NÄR

Betestidpunkt avgörande

Förr var det stor variation i när djuren släpptes, vilket styr när örter kan blomma. Växtinventeringar och helst också insektsinventeringar innan påbörjad hävd kan ge ledtrådar om när djuren ska släppas. På produktiva marker är en tidig avbetning under april-början av maj gynnsamt, därefter inget bete förrän augusti om floran är blomrik. På magra marker är kontinuerligt men relativt svagt bete, alternativt med spridda år utan bete, gynnsamt.

När bränna?

Där det är möjligt är bränning av marken att rekommendera. För att aktivera fröbanken, t.ex. av ärtväxter, bör man bränna när det är torrt. Särskilt skyddsvärda träd måste skyddas så att de inte dör. Initialt kan man bränna vid måttlig torr markvegetation, för att senare kunna bränna vid torr vegetation.

När ringbarka?

För att öka mängden död grov ved är ringbarkning en bra metod. Om man vill ringbarka gran kan sensommar vara en bra tid för att undvika granbarkborre. Björk ringbarkast lättast vid savning på våren, då man också får savflöden.

Hur skapa savflöden?

Genom att borra i äldre ekar, björkar och aspar under vintern (före mars), kan savflöden skapas. Borra ej i mulmträd utan bara i yngre.

Exponerad bark på levande träd

Många vedinsekter gynnas av att man skalar bort bark på levande träd. Välj träd som står soligt, men ej på mulmträd. Barka på trädets sydsida, gärna på våren så att även sav flödar.